

Αποκαλύπτοντας τὰ μυστήριά της
Τῆς Βαρβιτσιώτης: Ἡ ποίησις
 δὲν εἶναι ἐγκεφαλικὴ κατασκευὴ

Μιά πνευματική πορεία μισού αιώνα.- Αναζητώντας τήν άτραπὸ πρὸς τήν ψυχὴ

Μιά επίκαιρη έρευνα
Η συμβολή της Τ.Β.
στην πολιτιστική
ανάπτυξη του τόπου

Απεριτοῦν καλλιτέχνες
πνευματικῶν ἄνθρωποι

Συνεχίζουμε σήμερα την έρευνά μας πάνω στην συμβολή της ελληνικής τηλεόρασης στην πολιτιστική ανάπτυξη του τόπου και στους τρόπους που πιθανόν να βελτιώσουν την υπάρχουσα κατάσταση. Ήδη προηγουμένως Τετάρτη δημοσιεύσαμε τις απαντήσεις δύο ηθοποιών, του Γιώργου Κωνσταντίνου και του Δημήτρη Βάγια, και δύο μουσικών, της Δόμνας Εύνουχιδου και του Γιάννη Μάγκτα.

Τό γενικό συμπέρασμα των όπαντήσεων - τουλάχιστον κατά πλειοψηφία - ήταν πώς στάν πολιτικό τομέα, ή τηλεόραση δέν κάνει σχεδόν τίποτα. Τό έρώτημα πού θέσαμε ήταν:

- Πόσο, κατά τη γνώμη σας, συμβάλλει η ελληνική τηλεόραση στην πολιτιστική ανάπτυξη του κοινού και τί θα μπορούσε να γίνει γιό να έχουμε βελτίωση;

Κὴ γινώσκῃ τοῦ ποιητοῦ

Περιεκτική ή απάντηση του ποιητή Γιώργου Στογιαννίδη, περιλαμβάνει
γὰ περιστάτω:

— Ζούμε στην εποχή των «βομβαρδισμών». Βομβαρδίζονται καθημερινά από ήχους και εικόνες. Η πρώτη δοκιμασία του ανθρώπου ολημέρη με την αναπαράγωγή του ήχου για να φθάσει στις μέρες μας στην μέθοδο της εικόνας. Η τελευταία είναι κομβοστιτική. Καθορίζει το εύρος της φαντασίας του. Είναι αυτό κατ' ελάχιστο άλλο. Η πόληνη τίθεται σε δοκιμασία. Ο στίχος του Κασίμη «έν φαντασία καί λόγω» χάνει την ελευθερία του. Ακριβώς. Η τηλεόραση είναι εκείνη που θα μάς εκπαιρέψει ή όχι να χρώσουμε. Σύν δανείωνται όσα έννοια. Και με ένα φαινομενικό άδυνο υποπό. Όπως με το δηλητήριο. Κύριον - κόμιο, ως πού να το συνηθίσει. Στά μεταξύ μπορεί να καπνίσει κανένα τσιγάρο, να ξεκουραστεί. Έχει ένα τρόπο δική της τηλέραση, που πολλές φορές θγαίνει από την άναμψη της. Δέν τά κατέχει όλα. Στά κατά-κάτω της γραφής κι αυτή υποκρύβει σε κάποιους κανόνες που περιορίζουν τις δυνατότητές της. Ετσι θα πρέπει να κινείται οάν κάτι δεδομένο. «Γιά τ' άλλου δα μόν' έλλειψιν».

Προσχή, λοιπόν. Ο,τι είναι, εκείνο είναι. Ας μην υπερβάνει τα σύνορα της. Ας μην μπαίνει στο χώρο του ανθρώπου, του συνυμνησμένου με την ελευθερία μας, αλλά κι η είκονά είναι πεπερασμένη. Ας περιοριστεί στην απεικόνιση του συγκεκριμένου, που είναι αυτό και τίποτα άλλο. Ένα στικτοκάπρι, γιό, παράδειγμα, είναι πάντοτε ανθρωπόμορφο. Προχέει παράκαλωση, μά έκπομπη από τα σπείρ. «Έχουν και διυλιστήρες», που έχει ανά θεμα τη ζωή και το έργο αρισμίων καλλιτεχνών. Η Αλίσιο Πέλοιας, η Αργεντινή γκύτερια, ήταν χάρσις της έξομολογήσις της πάνω στη δουλειά της, αλλά και της προσεγγίσις της με άλλους συγχρόνους καλλιτέχνες. Δεν είναι μόνο το πιαστικό της, αλλά και η μετωπική της, η οποία κινείται ανάμεσα στην έγκριση και στην κριτική. Ο κίνδυνος βρίσκεται στο έργο της, εδώ, στην κριτική, στην έγκριση.

Τὴν ποίησιν τοῦ παρουσίασε ὁ Τάκης Βαρβιτσιώτης, ὁ ἐκλεκτός πνευματικὸς ἄνθρωπος τῆς Θεσσαλονίκης, στὸ «Βαφοπούλειο», σὲ μιὰ σειρά ὁμιλιῶν ποὺ στοχεύει στὴν παρουσίαση τῶν ποιητῶν καὶ πεζογράφων τῆς πόλεως αὐτῆς. Αὐτὴ τὴν ὁμιλία τοῦ κ. Βαρβιτσιώτη δίνουμε μερικὰ χαρακτηριστικὰ ἀποσπάσματα.

Να μάλιστα κανείς για την ποίηση του, να βελήσει να την ἐρμηνεύσει σημαίνει, κατά κάποιο τρόπο, να προδίδει τη σωπή, να προδίδει το μυστικό, το μυστήριο που ἐγκυβόρει η σωπή. Και όπως κάθε μυστικό, έτσι και η ποίηση θά χάσει τη μαγεία της αν προσπαθήσει κάποιος να την ἐξηγήσει λογικά. Η ποίηση είναι ένα θάυμα, μια ζωντανή ἐμπειρία, η πιο καθαρή και άμεση μορφή γνώσης, ένας έρωτας κερυνόβολου, αν θέλετε, είναι μουσική, είναι προνομιακή κατάσταση χάρους που προκύπτει από μια κατάληξη οικειότητας με τη σωπή. Δεν είναι πάντως μια οποιοδήποτε ρητορική. Δεν θά μιλώθε έσπαιμενος για την ποίηση μου προβαίνοντας σε φιλο-

με μερικούς γενικούς χαρακτηρισμούς που διατύπωσε για το έργο του.

Τα πρώτα ποιήματα του φέρουν επιδόσεις περισσότερο μουσικών παρά ποιητών. Όπως είπε «οι σκιές του Σούν και του Ντεμπισί του μουσουργού που βρίσκονται τόσο κοντά στη ψυχή μου είναι συχνά παρούσες» ο αυτή την περίοδο για να μαρτυρούν την όποια χη κάποιου που θά ήθελε να γίνει μουσικός. Γιατί διασπινόμενα από το πώς η μουσική μας βοηθά περισσότερο από κάθε τι άλλο, περισσότερο και από τον φιλοσοφικό στοχασμό και από το λόγο, να προσεγγίσουμε την ψυχή, την βαθύτερη ουσία του κά-
σμου»

Τα «Φύλλα ὕψνου» γραφμένα στὸν καιρὸ τῆς κατοχῆς (1941-1944) καὶ εἶναι διαποτισμένα ἀπὸ μιὰ κλειστή ἀσφύκτικη ἀτμόσφαιρα, γεμάτη προξενόμενα ἄνερα, ἐνῶ ἐξ παραμυθῶν δὲ θάνατος καὶ θέρωνται τὰ διαστήματα, ὁ τρόμος καὶ ἡ νύχτα τῆς αἰσθηθῆς. Ὁ ἀνολογὴ αὐτὴ ἀποτελεῖ τὸ βασικὸ πυρήνιο τῆς ποιήσεώς του. «Ἐδῶ ὅπως δέν εἶναι μιὰ παθητικὴ κατάσταση ποὺ καταδικάζει στὴν ἀδράνεια. Εἶναι μιὰ κατάσταση προνομιοχώρα, εἶναι ἐνὰ κλέσμερο ἐν μιᾷ γέννησιν, μιὰ κατοφυλὴ ὅταν ἐν- γέννηται».

θεβαισδισθετε αυτη την ικανότητα). Γιατι χωρὶς νὰ προϋποθέτῃ ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμὴ αὐτὴ ἡ συνήθεια ψυχῶν, αὐτὰς ὁ κεραυνὸς ἀναδύεται ἔρως τῆς ἐμμέσους οὐρας ἀπεναντίον τῆς, ὅλα τὰ σχόλια καὶ ὅλες οἱ ἀναλύσεις θὰ εἶναι μάταιες. Κοι, ἐπιτέλους, ἄς τοὺς καταλλάξωμεν ὅλοι· ὁ ποιητὴς δὲν κατασκευάζει γὰρ νὰ εἶναι εἰς θέαν νὰ ἐξηγήσῃ... Ἡ ποίησις δὲν εἶναι ἐγκεφαλικὴ κατασκευή, δὲν εἶναι ἐργασίον. Εἶναι μὴ δωρεὰ τῆς φύσεως. Ἡ ἐπιλοχὴ τῶν ποιημάτων μὴ ποὺ θὰ εἰς παρομοιάσας γένηε ὅχι μὲ προσωπικὰς προτιμήσεις, ἀλλὰ μὲ κάποια ἀντικειμενικὰ κριτήρια ποὺ τοὺς ποιῇ ἀπὸ τοὺς ἄλλους.

ἐλπίδα τῆς ἀνάστασης. Ἡ ποιητικὴ αὐτὴ συλλογὴ, ἀπὸ ἐλεγεῖο θανάτου γίνεται τραγουδιὶ τῆς ζωῆς. Ἡ ὁμορφί τῆς εἰδωλολογικῆς ἀρχαιοχρηστίας μπαίνει στὴν ὑπηρεσία τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης. Ἀδωνίς καὶ Χριστὸς ταυτίζονται.

Γιὰ τὸ «Χειμερινό ἥλιοςτάσιον» -1948- εἶπε οἱ «ὅς ἐν ἀποσκευῇ νὰ παρουσιάσῃ ἐνὰ μῦθον γεγονός, οὔτε ν' ἀποτελέσει ἐνὰ σχόλιον περισσύτερον ἢ λιγότερον λυρικὸ τῆς πρόσφατης ἱστορίας μας, ἀλλὰ φιλοδοξεῖ νὰ γὰρ ἀνακηρύξῃ ἐν ὅλῳ κοσμῷ μὲν ἐν ἁμαρτίᾳ παρθενοῦ. Ἐπιστροφὴν διὰ μέσῳ τῶν ἔρωτα -ἐνός μυθικοῦ ἐρωτᾶ- ἐκ μιά πτωχευμένη ἀνάθημα, σὲ μιά στοιχειώδη κοίμησάντην, οὐσιαστικῇ ἀπλότητι».

Πίσω στις πηγές

«Η γέννηση τών πηγών» -1957-

εαυτού της, δυναστευμένη από έναν
λιγγωρό μηχανικά πολιτισμό; Πό-
τε το δάγμα βρέθηκε μέσα μας,
πολύ κοντά μας, τριγύρω μας. Φτά-
νει μόνο η ανάκαλψή μας τον αλη-
θινό εαυτό μας».

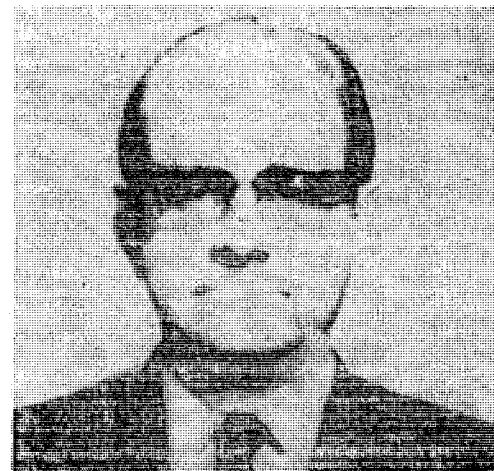
«Το πέπλο και το χαμόγελο»
—1958-1962— αποτελεί «τὴν ἐπιβε-
βαίωση μιας προσωπικῆς πεποίη-
σης μου στὴν τέχνη ἢ πρὸς ὅσον
ἐπιτελεῖται ὁμιλὴ χέ μὲ τὸ ἐπεκτείν-
ει καὶ τὸ ὀρίθι, ἀλλὰ μὲ τὸ νὰ
γνώρισε καλύτερα. Ἐταί ἡ συλλογὴ
εἶναι τὸ ἀποτόγματο μιας πολιτ-
σης ποὺ ἀνοθεύεται ἀπὸ τὴ σωτη-
ρὸ τοῦ λαοῦ, ὅσα χρειάζεται ν' ἀκου-
στῇ ὁ ἄχος μιᾶς χορδῆς καὶ ἐναυσι-
πῆται μέσα στὴ σωτηρί, μιας πολι-
της ποὺ δὲν εἶναι «παρὰ μιᾶς μεγάλης
ἀποτυχίας ἀποτυχίας» ἀλλὰ ἀπὸ τὸν
κόπλο ποὺ ἀποκαλύπτει τὴν μιᾶς
στῆσιμὴ μονόχορδ νὰ μιᾶς προσφέρει
ἐνα χαμόγελο καὶ ὅστερα πάλι κρύ-
βεται ἄμφος πῶς ἀπὸ τὸ πέπλο
τήν. Γιατὶ μονόχορδ ἀνοοτροντας τὸ
πέπλο τήν, τὸ πέπλο τὴν ὁλοπῆ-
την πράγματα, ἀνακαλύπτουμε τὴν

«Η Άννα της άσπιας» - 1979 - άποστελ, κατά κάποιο τρόπο, σπύχαι της «Μεταρρύθμωσης» και είναι και αυτή δημιουργήματα του τραγικού θιώματος του θανάτου. Αντίθετα, η «Ενωμένα χέρια» - το 1980 - είναι παρμένη έρωτος. Έχομαι, λοιπόν, έλ-λο σύλληψη του έρωτα και του θά-νατου.

Ο θάνατος

«Η μεταμόρφωση» - 1985-1987 - περιέχει «πονημένα» όνειρα/μυθία στη μνήμη της μητέρας μου και που αναπτύσσονται από δύο συγκαταβατικά θύματα του θανάτου, από την τραγική έκραση του πεπρωμένου, όμως μιας αποκαλύπτει από τη ζωηρή διαίσθησή του θανάτου. Εδώ προστάθησα με τον πιο απλό λόγο, με μεταυλισμισμό, δάνειο και από άρ-

«Η ὁράση» —1984— είναι μιὰ μαθητιά εξορισμού, ἡ εξοριστιά ἔκλειν διεργασία πού θά μιά κατασπείρει ἱκανούς νά ἐξοδίσουν πέρα ἀπό τὸ ξενιστικὸ κέλευθρο στὸ μυστικὸ πυρήνα τῶν πράξεων, στὴν

[illegible]

ήρπαινε να περιορίζεται στην εξυπηρέτηση μιας πολιτικής ή οποιαδήποτε άλλη οικονομία, καταδίκασμένη να ξεπεραστεί ιστορικά. Η δύναμη της εκτείνεται πέρα από τη συγκεκριμένη ιστορική στιγμή, δημιουργεί μια στιγμή εώδυνητα αν-τιμετώπιση με το «θραύση των δώδεκα» και το θραύση του δήμου θεο-αολογικής «υπαύστατος μια αν-γέννηση ποιητική, κοινωνική και κο-σμική. Η ποίηση συνδέεται με το σώμα είναι εύρημα που διασχίζει τα πεπρωμένα του ανθρώπου και

τιμημένη με τό «βραβείο των Δώδε-
κα» και τό βραβείο του δήμου Θεσ-
σαλονίκης «υπαινίσσεται μιὰ ἀνα-
γέννηση ποιητική, κοινωνική καί κο-
σμική. Η ποίηση συνδέεται μέ τό
σῶνιο ἐκείνο ρεύμα πού διασχίζει
τό περπατώντο του θανάτου καί τῆς

μη από τη σειρά «Τέχνη και άνθρωπος», που έχει ανά θέμα τη ζωή και το έργο διασημών καλλιτεχνών. Η Αλβία Πανάλη, η Αργεντινή γλύπτρια, ήταν χάρμα στις εξομολογήσεις της πάνω στη δουλειά της, αλλά και στις προσεγγίσεις της με άλλους σύγχρονους καλλιτέχνες. Δεν είναι μόνο το ντοκιμαντέρ, είναι και η μεταφορά διδασκόντων κινηματογραφικών έργων κ.α. Ο κίνδυνος βρίσκεται στα μεταξύ μας. Εδώ κινείται εύστοχα και διακριτικότητα. Κατάλληλα άνθρωποι που θα συλλομαίνονταν και θα κατευθύνουν. Γνώση και ευθύκριση. Την έχουμε, άραγε; Κι αν την έχουμε, κατέχουμε την άρετή να την εμβάδουμε; Ναι, θέλει «άρετή και τόλη» η τηλεόραση θέλεια. Κι ένα μπι ανάδο που να διακρίνει και την αδιόριστη πλευρά της «Σελήνης». Με την ευκαιρία, θάθελα να διαπιστώσω αν δεν άπορίες. Εκείνες οι «μεταμεσοσύνης εκπομπές», που συμβαίνει να είναι ενδιαφέρουσες, για ποιά ψηφιασρία προορίζονται; Διόδοα στο ραδιοπρόγραμμα πώς από το ραδιόφωνο της ΕΡΤ 2 άρχισε να μεταδίδεται μια νέα εκπομπή με τον τίτλο «Συντομή ζωή», που άναφύρεται σε πνευματικούς ανθρώπους που πέθαναν νέοι, αλλά πρόλαβαν να κατακτήσουν πολύ χωρίς την άθνησσία «ζώντας ένα αγωνιώδες και διαρκές φλέρι με το θάνατο». Η εκπομπή αυτή, λοιπόν, μεταδίδεται στις... δύο μετά τα μεσάνυχτα (ναι, δεν κλάνω λάθος). Ετσι, λοιπόν, ο Ρεπιώ, ο Τζις Κέρμαν, η Σιλβία Πλάδ, ο Καραυτάκης, ο Σκαλκώτας κ.α. προσφέρονται σάν χαλδός στους ξυνηχθες των κέντρων διασκέδασης. Αυτά.

Ο Ζωγράφος Στέλιος Μαυρομάτης

Η γνώμη του Στέλιου Μαυρομάτη, του ζωγράφου των τρένων, είναι η εξής:

— Η γνώμη μου, είναι ότι η τηλεόραση σήμερα δεν προσφέρει καμιά ουσιαστική ενημέρωση πάνω στο θέμα των πολιτιστικών περτιών να μιλώ για μόρφωση. Από τις εκπομπές που γίνονται παραδοικά, ελάχιστα είναι εκείνες που έχουν κάποιο ενδιαφέρον και έχει κατονηθεί να ληγεται πολιτιστική ενημέρωση, οι εκπομπές που παρουσιάζουν άσχετους τραγουδιστές με άσχετους λαϊκούς υποτίθεται άρμοναπαιχτές ή οι πάντες που μπαίνουν με δυο λόγια για άσχετους καλλιτέχνες άδμεσά σε κάποια δελτία ειδήσεων. Τό θέμα γίνεται πύ δόνησρο, από τό έντοπιοσμο στις καλές τέχνες. Στά τέταρτο της εκπομπής «ελαστικό» παρουσιάζονται τρεις κατέσρες καλλιτέχνες. Στην περίπτωση αυτή τι να κάνει, τι να προλάβει να κάνει, αυτός που άρμονίγει την εκπομπή, όσο καλός και να είναι; Πρέπει μέσα σε δεκαπέντε λεπτά να μιλήσει για καυτό θέματά, για τό τό παρουσιάζουν όλοι αύτοί οι καλλιτέχνες, ποιοί είναι οι καλλιτέχνες, τι προβάλλουν έχουν και πώς άντιμετωπίζουν τό θέμα «τέχνη». Τα 15 λεπτά δεν είναι όρι σταγόνα στόν άκασσο, στέπλο και πού τό συζητάμε, και όχι για περισσοτέρους από ένα καλλιτέχνη. Νομίζω ότι εκείνο πού λείπει είναι ο χρόνος πού δεν δίνεται. Γιατί από τη στιγμή πού θά δοθεί κάποιος χρόνος στην τηλεόραση για μιο ουσιαστική ενημέρωση και μιά άφορη για μόρφωση πού λαού πάνω στα θέματα τό καλλιτεχνικά, τότε θά βρεθούν άναγκαστικό οι άνθρωποι οι σχετικοί πού θά άρμονίγουν εκπομπές πάνω στα θέματα τό πολιτιστικά.

Γιά να λειτουργήσει σωστά ή τηλεόραση πάνω στο θέμα τής ουσιαστικής ενημέρωσης και άπμορφωσης πού λαού, πάνω στο θέμα των πολιτιστικών, νομίζω ότι πρέπει να δημιουργηθούν άρσιμένες εκπομπές οι όποιες θά γίνονται σε τακτά χρονικά διαστήματα και οι όποιες θά άξυμμετρούν άρσιμένους τομείς πάνω στην ενημέρωση των ελαστικών τεχνών. Πρώτον θά πρέπει να υπάρχει μιά εκπομπή ενημερωτική της καλλιτεχνικής κίνησης. Διηλαδή σε μιά άρσιμένη ήμερομηνία μέσ στό μήνα ή στό δεκαπενθήμερο θά πρέπει να άπάρεχ μιά εκπομπή πού να παρουσιάζονται οι εκδόσεις πού μήνός με συνθετικό βιογραφικά στοιχεία τού κάθε καλλιτέχνη. Εδώ γίνονται τόσες εκπομπές και κάθε μέρα άφιερώνεται τόσος χρόνος για τό ποδοσφαιρικά. Ακόμα και ο πύ μικρός σύλλογος πούν είχε διατηρή και πόσα γκάδ έθαλε τη μιά μέρα και ή προγομίζοι με να κάνει τό άκούμε από τό πρώι ώς τό θράδυ και άχομε «πήςε». Νομίζω ότι είναι καίριος να περιοριστούν άρσιμένες άσχετες εκπομπές ή τούλάχιστον εκπομπές πού δημιουργούν κενά στις ψυχές των ανθρώπων, άκούγοντας τό ίδια και τό ίδια, και να δοθεί χρόνος σε μιά ουσιαστική ενημέρωση πάνω στις καλές τέχνες και στά τι γίνεται πάνω στό καλλιτεχνικό στόν τόπο μας και στην Αθήνα και στην Θεσσαλονίκη ιδιαίτερα, όπου συνήθως ο σπικερ τροχόδην περνάει αύτά πού έχει να διαβάσει, γιατί δεν θά προλάβει μέσα στό δίλεπτο ή στό τριλεπτο πού έχει διαθέσιμο. Δεύτερον πρέπει να γίνονται ειδικές εκπομπές στις όποιες να παρουσιάζουν τούς καλλιτέχνες μεμονωμένα, στο έρσισηρίο τους, συζητώντας με τούς καλλιτέχνες, άκούγοντας από τούς καλλιτέχνες - κι αύτό θά γίνεται από ειδικούς ανθρώπους, ιστορικούς της τέχνης, πού θά μπορούν να φέρουν πύ άμεσα την περίπτωση τέχνη, και πύ ειδικά, την περίπτωση σύγχρονη τέχνη στην Ελλάδα, πύ κοινά στό λαό άνημερωόντες τον με όλο τό προβάλλματα και με όλο όσα έχει να πεί ο κάθε καλλιτέχνης για τη δική του προσωπική τέχνη.

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

ΚΑΒΑΦΗ

Αιμιλιανός Μονάς, Αλεξανδρείς (626-655 μ.Χ.)

Μέ λόγια, μέ φυσιογνωμία και μέ τρόπους
Μιά έξαιρετή θά κών πανοπλία.
Και θ' άντικρύξω έτσι τούς κακούς ανθρώπους
Χωρίς να έχω φόβον ή άδυναμία.

Θά θέλουν να με θλώδουν. Αλλά δεν θά έξερη
Κανείς άπ όσους θά με πληρώσουν.
Πού κείνται οι πλάνης μου, τό τρωά μου μέρη,
κόω από τό ψεύδι πού θά με σκεπάζουν.

Ρήματα της καυχόσους τού Αιμιλιανού Μονά, άρσις νάμους πού τη πανοπλία αυτή, Εν πόση περιπόσει δεν την φόρεσε πολύ, Είκοσι έπτά χρόνια από Σελήνη πέθανε

στήρη. Είναι μιά δωρεά της φύσης. Η έπιλογή των ποιημάτων μου πού θά σάς παρουσιάσω έγινε όχι με προσωπικές προτιμήσεις, αλλά με κάποια άντικειμενικά κριτήρια. Θά παρουσιάσω δηλαδή, ποιήματα πού κέρδισαν μιά μεγάλη, μιά άνεπιμέλακτη άναγνώριση, τόσο στην τόπο μας, όσο και διεθνώς, έχοντας περιληφθεί σε έλληνικές και έξενες άνθολόγιες και έχοντας μεταφραστεί σε διάφορες γλώσσες. Αλλά τό σπουδαιότερο, νομίζω, είναι ότι πράκτεται για ποιήματα πού έχουν κριθεί κάπως από τό χρόνο, των άδελφών αυτών και ύπερτασο κριτή άφού έξακολουθούν να έπιζουν μυσό αιώνα, δηλαδή να διαβάζονται, να μεταφράζονται, να συγκινούν όκόμα και σήμερα και μάλιστα σε μιά έποχή με τέτοια ρευστότητα, όπου άνατρέπονται και άναθεωρούνται άρες οι άδεις με λιγγιώδη ταχύτητα.

Η μουσική

Στη συνέχεια ο Τάκης Βαρβιτσιώτης παρουσιάζει τις 15 ποιητικές συλλογές πού έχει έκδώσει διαδόχωντας ένα ή δύο ποιήματα κάθε συλλογής. Παραθέτου-

μια προσέγγιση υπερασπιστική προσέδο, αλλά συνηγορία μαζί της και έπιτοπία και έπιλογή πού χωρίς αύτή δεν ύπόρχε τέχνη. Ο ποιητής πρέπει να γίνει ένας μάγος της ύοσρόφησης και της συνδιαλλαγής. Στά ποιήματα αύτά ή μορφή είναι κάτι τό πρωταρχικά, ένα άρχέτυπο, όπως οι ιδέες τού Πλάτωνα. Τά άντικείμενα έχουν τό άδρος τους, ή ύλη τέλει να εξοφανιστεί, έξαμίζεται και μένει μόνο ή μουσική ουσία της με λευκά διαστήματα πυκνής σωπής. Υστερα από 44 δόλοκληρα χρόνια ή ποιητική αύτή τέχνη μου, αύτή ή αισθητική της σωπής, όπως την χαρακτήρισε ή κριτική, δικαιώνεται τώρα από ένα διάσμο ποιητή της έποχής μας, τό Μεξικανό Οκτάβιο Πάδ και από αισθητικούς περιωπής όπως ο Μωρίς Μιλανού και ή Σουζάν Ζόνταγκ, για τούς όποιους τό ιδεώδες της σωπής έχει ύψωθεί σε πρώτο κανόνα σπουδαιότητας στη σύγχρονη αισθητική».

Πρόν και μέλλον

Γιά τό «Επιτάφιο» (1951), πού μελοποιήθηκε από τό Μάνα Χατζηδάκι, ο ποιητής έλεγε ότι «υπόδηλασνει τό σμηνινο στολρωμένο άνθρωπο, τη σταυρωμένη άμορφιά και την

ποτέ άλλης οκομότητας, καταδωκαμένη να ξεπεραστεί ιστορικά. Η δύναμη της έκτείνεται πέρα από τό συγκεκριμένη ιστορική στιγμή, άμορφυρλι μιά στιγμή εύρύτερα άνθρώπινη. Η ποίηση δεν είναι άπλώς άφέληση, ύπόρχε, με την ύποστασιακή έννοια τού όρου, σε όλη την έκταση, τό άδός και την πολλαπλοτήτά της. Είναι λόγος πού πολλαπνείται να στό παρόν και στό μέλλον».

«Τό εύλογο άλογο» -1953- είναι ή συμβολική άναπαράσταση της παιδικότητας, άρσισης σάν ένα μικρό καταρράκτη, αλλά και ο άσούριος ήππος, ένα άπελπισημένο τέχνασμα, μιά φαντασία πού έπιδώκει την αλχημυαία αύτού τού συνεχούς δούλληπτου άνειρου, της ποίησης. Μιά ένέδρα για την άλωση μιας θαυότης άνατριχιστικής πραγματικότητας κρυμμένης πίσω από άλλεπάλληλα πέπλα πού πρέπει διαρκώς να άνοσώρε κανείς. Όμως, άλλομον, πόσο μάχος. Και πύ πόσω ένα θανάσιμο ύπόχος, ένας κόσμος τόσο παγερός πού κατοικείται μόνονά άπό νεαρόδένες ύπάρξεις και γύφια άσώματα και προσώπιδες, τό κοθρό μύδεν έπνευσμένο με φανταστικά πέπλα. Και ή έπιώλη έγγίζει τό όρια

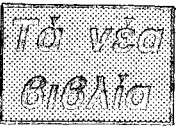
σάλοινικης «ύπανόσεται μιά άναγέννηση ποιητική, κοινωνική και κοσμική. Η ποίηση συνδέεται με τό αιώριο εκείνο ρεύμα μύς διασχίζει τό περπωμένο τού θανάτου και για θρώπινη. Η ποίηση δεν είναι άπλως άφελής, ύπόρχε, με την ύποστασιακή έννοια τού όρου, σε όλη την έκταση, τό άδός και την πολλαπλοτήτά της. Είναι λόγος πού πολλαπνείται να στό παρόν και στό μέλλον».

«Τό εύλογο άλογο» -1953- είναι ή συμβολική άναπαράσταση της παιδικότητας, άρσισης σάν ένα μικρό καταρράκτη, αλλά και ο άσούριος ήππος, ένα άπελπισημένο τέχνασμα, μιά φαντασία πού έπιδώκει την αλχημυαία αύτού τού συνεχούς δούλληπτου άνειρου, της ποίησης. Μιά ένέδρα για την άλωση μιας θαυότης άνατριχιστικής πραγματικότητας κρυμμένης πίσω από άλλεπάλληλα πέπλα πού πρέπει διαρκώς να άνοσώρε κανείς. Όμως, άλλομον, πόσο μάχος. Και πύ πόσω ένα θανάσιμο ύπόχος, ένας κόσμος τόσο παγερός πού κατοικείται μόνονά άπό νεαρόδένες ύπάρξεις και γύφια άσώματα και προσώπιδες, τό κοθρό μύδεν έπνευσμένο με φανταστικά πέπλα. Και ή έπιώλη έγγίζει τό όρια

«Χριστογεννηνιάτικη κοντάτα σε τέσσερις φωνές» είναι έμπνευσμένη «άπό τό ύψηλα παράδειγμα τού Μπάχ και τού έθλψι πού ένιωθα για τη σμηνινη στέγαν των ψυχών μας και τό συμβατικό τρόπο πού γιορτάζεται ή μεγάλη αύτή μέρα της χριστιανόσσης της καταναλωτικής κοινωνίας μας. Τό θαυότρο νόημα της θρίσκειται σ' αύτούς τούς στοχαόμους: άληθινα Χριστούγεννα μπορούν να γιορτάσουν μόνο τα ένοιά, θά κατορθώσουμε άραγε να άναγνίσουμε παιδιά και να ψιφισόσουμε μιά προσέυχη, έναν ψαλμό μυσό σ' αύτή την άνθρωπότητα πού πρόδωσε τόν

πύνα από τη θάναση πραγματικότητα της σωπής και ν' άπόσπασε λίγο από τη νύχτα τού τάρου τα κουρέλια έστω μύς γιορτινής λάμψης, να ύψώσω στην αιώρια σμηνσία τού ένα ύποκειμενικό άλλά τρομερό έπίσημο γεγονός. Τί άλλο όμως μπορεί να είναι ή ποίηση παρά ένας στιγμιαίος ύμνος με τη ζωή και το θάνατο, μιά φρικασία πού προσπαθεί να έγγραφεί στη ροή τού χρόνου».

Η «Φθινοπωρινή σουίτα» -1964- 70- έχοντας ως προμετωπίδα τό λάλια τού Μόστορ «ανάμεσα στην άγνια και στην έλπίδα» και με την έσωτερική μουσική της δομή, άποτελείται από ποιήματα πού άποκότουν κάποτε μιά δραματική ένταση και άπου κυριαρχούν τό οίσημο και άους συντονίζονται ψυχικά μαζί τού, άδμεσά από ένα μυστικό μονοπάτι, από μιά άτραπιά, πού μανάχα μέσα μας θά άνακαλύψουμε, πός της σωπής, πός της ύπέρτατης γνώσης και τής άλθειας, πού δεν είναι παρά ή ποίηση, ή τέχνη και άόμα περσιότερο, σε μιά ύψιστη θαύσιδα, ή άγάπη, σύμφωνα με την άπαράμυλα τέλει άρσιση της από τόν Απώστολο Παύλο στην Α' πός Κορινθίους έπιστολή.

Βασίλη Κατσάδου, «Ανταρσιμένα χρόνια»

Ενα μυθιστόρημα πολιτικό, πού έχει για βασικά πρόσωπα από τη μιά μεριά μερικούς φτωχούς άρτεργάτες και, από την άλλη, τόν κύκλο της έξουσίας, σε διάφορες μορφές. Η σύγκρουση των δύο παρατάξεων θά έλθει άναπόφευκτα και είναι τραγικό τό ότι ένα πρόσωπο της έξουσίας, ένας έντυχος συνταγματάρχης και ένας κομμουνιστής άρτεργάτης, πού έχει άνδρει στο ακαλόπια της κομμωτικής έραρχίας, προδίδονται και έκτελούνται από τούς άνθρώπους τούς δικούς τους ή με τη συνεργασία των παρατάξεων τους. Τό βιβλίο τού κ. Κατσάδου είναι αναπαριστικό και έχει άξιάλογες σελίδες, αλλά από την άλλη μεριά ύπόχουν σελίδες πού νομίζω κανείς δέ θήγαν από άόλο περιόδο, όπως ο έρωτας τού μουσικού έλγας, τη και της πόνης και ή άτυχη κατάληξη τού. Γενικά, τό μυθιστόρημα «Ανταρσιμένα χρόνια», διαβάζεται με ένδιαφέρον.

Πέτρον Τατσόπουλου, «Κινούμενα σχέδια»

Ο τίτλος τού βιβλίου λέει πολλά για τό περιεχόμενο του και για τόν τρόπο γραφής. Ο Τατσόπουλος, πύ νέος στην ηλικία, μύς φέρνει στό νού τόν κινηματογράφο και μάλιστα ένα κινηματογράφο όπου ή έπιπληξη και τό χούμορ δίνονται με γρήγορο ρυθμό και άλλεπάλληλες εικόνες. Ετσι στή διηγήσή τού ο συγγραφέας δίνει μύ σειρά από φανταστικές ιστορίες, άρσιμένες με τό ύφος άμερικανικών όρηγμάτων περσιπέσιες, πού τό φανταστικό στοιχείο και ή χουμοριστική άντιμετώπιση των συμβάντων δημιουργούν έναν εύχάριστο στρόβιλο. Ενα παιχνίδι, πού θυμίζει τό κινούμενα σχέδια. Δεν θά πρέπει να μύς διαφύγει πως κάτω άπ όλο αύτό τό παιχνίδι ύπόρχε μύ πύρα και μύ περσιπέσιες. (Εκδόσεις «Κέδρος».)

«Τά χωράφια πού σκοτώνουν» τού Τζοφφέ

Μιά ταινία για τόν πόλεμο στην νοτιοανατολική Ασία

Προβλήματα συνειδήσης υπό τήν άπειλή των «Χμέρ»

ένα καλό σενάριο. Οι έμπειρίες του στούς τομείς θεάματος πού άνασάρσιμε παραπάνω, τού έδωσαν μύ δυνατότητα να άναλλάξει ένα έργο δύσκολο σάν τα «Χωράφια πού σκοτώνουν».

Διαφορές δουλειάς

Όστος ο Τζοφφέ άναγνωρίζει ότι ύπόχουν διάφορες άνάμεσα στο φίλμ της μικρής οδώνης και σ' εκείνα της μεγάλης.

—Πιστεύω ότι είναι πολύ διαφορετικά. Θά μπορούσα ίσως να τό πώ άπλό ως εξής: Ενα φίλμ τηλεόρασης είναι σάν μιά άμάκατος, γρήγορη, με μικρό πλήθος και σύντομη όνταπόκριση. Αντίθετα ή ταινία κινηματογράφου μοιάζει με ύπερκεκδίο να χρειάζεται έπί τό λεπτά της ώρας μόνό για να σθήσει τις μηχανές και άπου οι άποφάσεις σου έπηρεάζονται άναλόγως.

Αναφερόμενος στόν τρόπο πού δουλεύει ο Τζοφφέ είπε: —Είμαι παθιασμένος έρευνήτης. Μόλις δίστασα τό θέμα στην τηλεόραση τό άναγνώρισα πού άνάλας τις πλευρές. Κουβέντισα με δημοσιογράφους, με άνθρώπους πού ύππρέτησαν στην εκεί πρεσβεία, όκόμα και με πρώην Ερυθρούς Χμέρ. Διόδοα πολλά δημοσιεύματα και την ύπομνη να περιμένει την ευκαιρία, δηλαδή

Σκάμπεργκ. Σκόπός μου ήταν να σχηματίσω την δική μου εικόνα γιατί έπρεπε να δημιουργήσω για τό κοινό ένα δικό μου «κόπια». Εξ άρσις πού έπρεπε στήν άναγνώριση της έπείας ότι μύς

Ο σκηνοθέτης Τζοφφέ καθοδηγεί τόν Χάινγκ Νγκρό πώς να παίζει μιά σκηνή τού φίλμ.

ρείς να φτάσεις τό κοινό στην ίδια συναισθηματική κατάσταση με τό πρόσωπο τού έργου. Για παράδειγμα σε μιά σκηνή σύλληψης ο στόχος δεν πρέπει να είναι να παρουσιάζεις άπλό τό γεγονός, αλλά να χρησιμοποίησες την άόμα έτσι πού τό κοινό να νιώσει τη συναισθηματική

στό κοινό. Σε συνεργασία με τόν παραγωγό Πάτναμ, ο Τζοφφέ άποφάσισε να μη χρησιμοποιήσει ήθοποιους πού θά έμυζαν έντονα προσηγομένους ρόλους τους, κι έτσι ο ρόλος τού Σκάμπεργκ άνατέθηκε στόν Σάμ Γουάτερσον και ο ρόλος τού Πράν στόν δόκτορα Χάινγκ Νγκρό, έναν

Κομποτζιανό πού ζει στην Καλιφόρνια. Τά έξωτερικά πού φίλμ γυρίστηκαν στην Ταϊλάνδη και στην Καναδά όλο τό καλοκαίρι τού 1983.

Χωρίς συναισθηματισμούς

Η ταινία τού Τζοφφέ είναι άπώλαμπη από συναισθηματισμούς, κάτι πού ο σκηνοθέτης τό θεωρούσε παγίδα και ήθελε να τό άποφύγει. Τό φίλμ συνδυάζει τό προσωπικό με τό πολιτικό στοιχεία με έναν τρόπο έτσι ύπολογισμένο, ώστε να φωτίζονται οικουμενικές άλήθειες για τής συνέπειες της ασπληνότητας των ανθρώπων. Τοποθετώντας την έστια τού πόλεμου σε δύο άνθρώπινα όντα, πού έχουν έμπλακει σε μιά τραγική άνατορική, δίνει τό κλειδί για την κατανοήση μύς φιλοσοφίας πού βρίσκεται πίσω από τό φίλμ και πού γούτσεισε τόν Τζοφφέ.

—Είμαι πολύ συναισθηματικό άτομο. Αν άποφύγιμε τόν αίσθηματισμό -και έλπίζω ότι τό πετύχαμε- αύτό άφελεται στό ότι τό προσωπικό και τό πολιτικό στοιχεία άναπτύσσονται παράλληλα και άρμονικά. Αν τό φίλμ θά ήταν τόσο συναισθητικό όσο θά ήθελα, πολλή από τη συγκίνηση αύτή θά άφορούσε τό πρόσωπα πού δεν βρίσκονται στό κέντρο της ιστορίας. Τά κεντρικά πρόσωπα πρέπει να φωτίζονται τι συμβαίνει στα πρόσωπα της περιφέρειας και τό αντίστροφο. Γι' αύτό και ή τελευταία σκηνή της ταινίας δεν άφορά τό δύα βασικά πρόσωπα άλλά εκείνα πού ύππρξαν μάρτυρες των δεινών τού πόλεμου.

Τό φίλμ κλείνει δείχνοντας στοιχεία για έκείνους πού βρέθηκαν άνάμεσα στα δύο πύρα.